

**Качур Олександр Юрійович,
перший заступник Міністра охорони здоров'я України**

Сьогодні важливість питання визначається суттєвим викликом соціально небезпечних захворювань: ВІЛ/СНІДу, туберкульозу та вірусних гепатитів для системи охорони громадського здоров'я, впливом на демографічну та економічну перспективу нації.

В Україні спостерігається зменшення інтенсивності епідеміологічного процесу ВІЛ-інфекцій, у 2012 році вперше зареєстровано зниження майже на 1,5% числа нових випадків. У закладах охорони здоров'я на обліку знаходиться понад 134 тисячі ВІЛ-позитивних громадян України, в тому числі 27 тисяч хворих на СНІД. Спостерігається стійка, позитивна тенденція зменшення частки нових випадків ВІЛ-інфекцій серед молоді та починаючи з 2006 року відбувається зменшення на 17 % кількості нових випадків серед споживачів ін'єкційних наркотиків. Частоту передачі ВІЛ від матері до дитини вдалося знизити майже у 6 разів: з 27 % у 2001 році до 4,9 % у 2012.

Президент України у 2011 році звернувся до Генеральної Асамблеї ООН з ініціативою про елімінацію в державі до 2015 року нових випадків інфікування новонароджених дітей у європейському регіоні. В результаті збільшення рівня охоплення антиретровірусної терапії вдалося стабілізувати показник захворюваності на СНІД, а показник смертності від СНІДу зменшити на 11 % у порівнянні з попереднім роком.

Епідеміологічна ситуація сьогодні характеризується зростанням гетеросексуального шляху передачі ВІЛ, частка якого серед осіб з вперше встановленим діагнозом зросла у півтори рази, в порівнянні з 2008 роком.

Сьогодні світова спільнота бачить в Україні ту державу в європейському регіоні, яка першою серед країн колишнього Радянського Союзу має передумови для остаточної зупинки епідемії ВІЛ-інфекції.

Стабілізація ситуації у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні вдалося досягти завдяки значній донорській допомозі впродовж останніх десяти років. Кошти міжнародних донорів складають майже 50 % у загальній структурі витрат на реалізацію заходів протидії ВІЛ.

У тому числі 38 % – це кошти Глобального фонду з протидії ВІЛ-інфекції, СНІДу, туберкульозу та малярії. Унікальною історією успіху є стійке та ефективне партнерство у впровадженні національних заходів між державами та неурядовими організаціями, які є виконавцями загальнодержавної програми за компонентом "профілактика, догляд та підтримка".

Сьогодні вирішального позитивного впливу вдалося досягти завдяки впровадженню масштабної антиретровірусної терапії, яку ми почали у 2004 році за кошти Глобального фонду. А нині держава забезпечує лікуванням майже 50 тисяч пацієнтів. За рахунок впровадження ефективної політики економії коштів у процесі державних закупівель лише у 2013 році вдалося зекономити понад 30 мільйонів гривень та провести додаткову закупівлю препаратів.

Нині основним завданням в цьому напрямку для Уряду України є розробка ефективної стратегії перехідного періоду від донорського до державного фінансування, що передбачено проектом нової загальнодержавної програми.

Хочу зазначити, що під час наради у профільного віце-прем'єр-міністра, ми запропонували цифри на 2016-й та 2017-й роки, і представники Міністерства фінансів України нам їх погодили.

Вжиті державою заходи дозволили призупинити подальше поширення туберкульозу в Україні та майже на чверть знизити показник захворюваності в порівнянні з 2005 роком. Впродовж останніх п'яти років захворюваність на туберкульоз зменшилась на 19 %, смертність – на 31 %. Разом з тим, спостерігається збільшення реєстрації випадків хіміорезистентного туберкульозу, що є наслідком поліпшення якості діагностики в Україні.

Україна належить до 18 країн з найвищим рівнем мультирезистентного туберкульозу серед 53 країн європейського регіону. Протягом 2012 року розроблено та затверджено уніфікований клінічний протокол медичної допомоги "Туберкульоз", який базується на принципах доказової медицини, найуспішніших вітчизняних та світових практиках лікування туберкульозу, а також максимального приведення національних стандартів діагностики та лікування туберкульозу до загальноприйнятих міжнародних вимог та рекомендацій ВООЗ.

Згідно з вимогами та положеннями протоколу лікування створено нормативне підґрунтя для оптимізації роботи спеціалізованих закладів та покращено менеджмент протитуберкульозних препаратів, що дозволило удосконалити процес проведення централізованих закупівель. Зазначу, що обсяг економії бюджетних коштів за результатами закупівлі 2011-2013 років становить 63,5 млн. гривень. Цільове використання зекономлених коштів у поєднанні із раціональним фармакоменеджментом дозволило у два рази збільшити охоплення повноцінним лікуванням хворих на мультирезистентний туберкульоз при незмінному обсязі фінансування.

Нині актуальним є забезпечення контролю та впровадження заходів з протидії туберкульозу. За оціночними даними ВООЗ, в Україні вірусними гепатитами В та С інфіковано понад 3 % населення.

Проблема вірусних гепатитів є багатокомпонентною і включає в себе низький рівень інформованості населення про небезпеку зараження вірусними гепатитами В і С, невизначеність фактичного рівня захворюваності, застарілі методики діагностування, високу вартість противірусного лікування.

З метою створення ефективної системи дієвих заходів щодо запобігання подальшого поширення вірусних гепатитів В та С, з урахуванням положень резолюції прийнятої 63 сесією Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я, а також згідно Концепції державної цільової програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року, в Україні розроблено та прийнято державну цільову соціальну програму з профілактики діагностики та лікування вірусних гепатитів на період 2016 року.

Метою даної програми є забезпечення доступу широких верств населення до профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів В та С в Україні для стабілізації епідемічної ситуації, зниження рівня захворюваності, інвалідності і смертності.

Питання протидії соціально-небезпечним захворюванням стало одним з ключових питань на засіданні Асамблеї Всесвітньої організації охорони здоров'я у травні 2013 року, в якому Україна брала активну участь.

Україна, як європейська держава, на поточному етапі визначає наступні пріоритети. Перше – це оптимізація управління програмами на підставі створення політики та визнання пріоритетів відповідно до європейської стратегії здоров'я 2020. Друге – впровадження у сфері профілактики, діагностики та лікування соціально-небезпечних захворювань принципів доказовості та ефективності використання коштів. Третє – розвиток інститутів та системи охорони громадського здоров'я, соціального партнерства між державами і закладами та громадськістю. Реалізація цих пріоритетів можлива тільки за умови посилення державного лідерства, над чим сьогодні працює Уряд України та Міністерство охорони здоров'я.